



Csetneki József

Monológ Sárával

- a „Második ablak” sorozatban készülő kép előtt.
Kezemben ecset és egy cigaretta.

A hajnal kérérelhetetlen nyugalommal árasztotta el a hideg szemhatárt, nyugtalan és álmatlan éjszakám színes végjátékaként. A „*Megint elmulasztottam valamit*” érzés maradt hátra, és idegen melegség áradt a máskor gyermekkoromat idéző finom lustálkodások és mindent lefedő, simogató reggeli alvások semmivel nem hasonlítható nyugalomát árasztó párnákból, amelyekből apám illata maradt meg az agyamban, amikor vasárnap reggel az ágyába másztam kicsit, rendrakás előtt. És az egykori lány hajának és nyakának hajnali illata, ami semmilyen puha és édes párt nem tudhat magáénak önmagán túl; a megnyugtató izgalom, hogy létem izgalma itt van, és megnyugtat.

Megnyugtat. Ha le tudnám hunyni a szemem úgy, hogy ne a ravasz vágy és a semmi-revaló lökdösődés pacsmagolja össze elektronvillanásnyi idő alatt a szemhéjamat és az agyam, tudnék egy mély levegőt venni, és a mellemen ülő lidércek talán megrémülnének: nincs több táplálékuk.

Eltakarja az eszemet egy végzetes vágy, amit ma nem tudok sem befogadni, sem kilökní magamból. Vagy inkább nem fogad be, és ki sem lök magából. Ez nem szerelem. Nem édes. Nem édesen izgató, ígérő és adó. Sokkal inkább elvesz már, és nem ad, hanem zsarol. – A hiánnyal, a nélkülöz-séggel, a nem-Veled-valósággal, a magamban-sággal, amely most nem csendes, merengő, hanem kereső, cinikus és értetlen, türelmetlen, cél-talanná lett, és terméketlen.

Ez nem lehetett célunk.

Már régen Te határozod meg a sorsomat. Erre ébredtem rá a múlt héten, mikor rám tört a „*mindent vagy semmit*” érzés. El akartam dönteni végleg. Továbbra is magamnál akarom tartani az utolsó szót, ami már átcsúszott Hozzád.

Nem tudom, találkozunk-e egyáltalán, ezért inkább elmondom most, mi történt velem mióta letelt az a bizonyos 48 óra, amit magamnak adtam a döntésre, amivel azok elől a vágyak elől akartam menekülni, amelyek felőrölnék megfoghatatlanságuk és örültségük okán. Meg amiatt, hogy sosem teljesülhetnek be úgy, ahogy meg lettek álmodva. Félek, hogy az erőinket rossz időben, rossz helyen, hatékonyság nélkül pazaroljuk el, s ha az a bizonyos döntés mégis megszületne, az akkor ránk törő erővel szemben elbukunk.

Nem tudom, Te miben bízol, miért nem engedsz el, mire kellek Neked. És el sem áruod. Nem tudom, Magadnak megfogalmaztad-e már. Félek attól, ha igen, és félek attól, ha nem. Félek, mert kimaradok – úgy érzem.

Amit helyre akarsz tenni, és annak része vagyok, csak úgy fog menni, ha velem teszed azt. Ha kihagysz ebből a rendrakásból, rá fogsz döbbsz, tévedsz, ha azt hiszed, kiszoríthatasz a polcon egy üres helyet, egyelőre betesz, aztán, ha rend van már, felütsz a könyvjelzőnél, ott ahol abbahagytad az olvasásomat. Új rendnek kellett volna eljönnie, amelyben nekem



Te vagy a rendezőelv, Neked pedig én. Nincs más rend nekünk. Ami más, az nem a miénk, hanem csak a Tiéd, és csak az enyém. Valahol máshol, egyedül, vagy más valakivel. Ez a felismerés ment neki a vágyakat elutasító védekezésnek itt legbelül. Nem tudom, érted-e. Kitáncolsz előlem, elbeszélsz mellettem, nem válaszolsz. – Már nem akarsz. Csak a félelem miatt nem vallod be Magadnak. Valamit felépítettél. Azt gondoltad, vigyázni tudsz rá és mély félelem tapadt ahhoz az érzéshez, amely a végét jelentheti. A meg nem valósuló tervek, a leépített kapcsolat időszakájában erről sem sokat beszéltél nekem. Korábban többet. Talán azt hitted, nincs súlyuk ezeknek az érzéseknek, szavaknak? Mikor a mostani léted (Te tudod igazán mi a fontos Neked) veszélybe került, visszatoltál ezen az úton és jó sok félrevezető „útbaigazító” táblát tettél ki nekem. Végül is minden stimmelt: irányok, szöveg is íratott rájuk, de egy sehova sem vezető út szélén kerültek ki úgy, mintha mégis vezetne valahová ez az út.

Pedig olyan elszántsággal nem nyílsz meg előttem, mintha egészen konkrét elképzeléseid lennének. Ezért kérdezem ma Tőled, hogy őszinte vagy-e hozzám. Nem válaszolsz rögtön...

Pedig ismersz annyira, hogy megérezem az ilyen dolgokat. Azzal alázol meg, hogy mégis eljátszod velem ezeket a játékokat. Mindenképp kisajtolom Belőled, hogy mit hallgatsz el előlem. Megtudom, hogy mi az a láncszem, ami hiányzik, és ami miatt ennyire nem áll össze bennem a kettőnk története. De majdnem biztos vagyok benne, hogy nem a szívedre hallgatsz. E nélkül pedig nem fog menni. Már nem megy.

Nem akarok hozzászokni, hogy az érzelmeimmel ne a legnagyobb érzékenységgel bánjon az, akinek adom. Nem tudok nem gazdája lenni az érzéseimnek, még ha Nálad is vannak – reméltem – biztonságos helyen. Az jutott eszembe, hogy miért kezdtek el lassan-lassan visszaszállingózni Tőled, mikor nem hívtam, sőt ők maguk sem értették, miért nem engedem vissza őket Tőled. Nem vigyáztál rájuk eléggé, és akármit is mondhatunk, ők tudják az igazat.

Nincs már más hátra, arról kell beszélünk, hogy a nagyszabású tervek helyett mi maradhat? – Ha maradhat valami egyáltalán (Tudod, az érzéseinkre vigyáznunk kell!). Szeretném. Ez nagyon fontos. Ők tették velünk ezt. (Akik mi magunk vagyunk!)

Nem tudok mást kitalálni, mint azt ajánlani, hogy fogadd el a javaslatomat, fogadd el, hogy így szólok Hozzád. Kérlek, fogadd el, hogy mélyen meg akarom élni azokat a pillanatokat, amikor Rád gondolva Veled lehetek lélekben. Kicsit magányos műfaj, de vigasztal a vigasz, hogy nem hagysz egyedül ilyenkor sem, lelked egy darabja itt lehet velem, ahogy ígérted egyszer, amikor megemelkedtem, s megemelkedtetten Hozzád jutottam, miközben eléd mentem hozzám jöttödben.

Néha úgy vagyok, mint az a sértődött ember, aki minden mondatát úgy kezdi: „*Már bocsánatot kérek...*” Úgy vagyok, hogy fel-feltör belőlem, nem baj, ha nem válaszolsz, de – ahogy én is ígértem – szeretnék a Te műzsád lenni, aztán mégis mintha bántana. De aztán a közeledbe kerülök megint, rám nézel, tekinteted körbeölel és megint mindent értek. Értem, hogy hiányod érzem, értem, hogy hiányom érzed. – Érted már?

Kicsit feszülök, kicsit lazulok, kicsit távolodom, kicsit közeledek. Kicsit velem vagy, kicsit nélkülem, kicsit feléd sodor minden, kicsit Tőled el. Biztosan Te magad is ezt érzed, Kicsim.

Inkább bosszant, hogy itt vagy, mégsem érlek el. Megnyugszom aztán, így is jó, majd lázadok, mert jó lenne a jobb, a több. Mégis, magam is megijedek, hátha mégis inkább a kevesebb. – Na, de ettől is kevesebb?



Ma esett itt. Sőt villámlott, zengett az ég, de már elállt az eső, halk este kezd lenni. Ezek a kegyelemmel nehezített üzenetek azt teszik a szívemmel, mint amit Te is éreztél a közelemben, s érzek én, ha a semmire gondolok. Emlékszel, azt írtam korábban: „*Próbálgattam a halált veled...*”

Felismertelek. Maradhattál volna ébredés utáni álomtöredék, sejtés, halvány, délre elmúló reggeli álomittas derengés. De Te maradtál. Maradtál bennem szántó, vető jelenlét. Ábrándos termés, fogantatás, édes teher. Hordozlak időn és téren át magamban, magamon, amint vállamon ülsz, arcomat kezedben tartod.

Nehezíts rajtam, hogy feloldozhass. Kérem, de így van ez nélkülem is. Ragaszkodásod megértése felelőtlen szemrehányás azért, mert nem bizonyíthatom Veled minden pillanatban ragaszkodásod.

– Ha merek imádkozni, ha merek álmodni, azok a szavak alkalmasak igazi kommunikációra, amelyek szívdobogásból állnak, s miközben kimondom, a szám nem mozdul, a lelkem felemelem, felajánlom, kitakarom. – Így állok előtted.

Ezek a kicsi, rutintalan imák mind feléd indulnak. Csak remélhetem, hogy meghallgatod őket. Téged kérnek nekem, önmagadtól az esti Isten előtt.

Most törölöm a fejem. Kis fejmosás után. „*Köszönöm*”. Érett vagy rá. Lassult a pulzusom, beszélek Hozzád, újra lélegzem a fuldoklás után.

Kérlek, hidd el, hogy valóban Hozzád fordulok, Neked beszélek! Nem kívülről vagy, aki belehallgat abba, amit valakinek mondok. Neked beszélek, Rád nézek. Előtted állok. Szeretnék előtted állni. Bár mímelve ezt teszem, így is azt élem meg, mintha valóban ezt tenném. – Valóban ezt.

Nagyon sokat tettél ma kettőnkért. Olyan sokat, amit én csupán megcélozni remélek: Hitet tettél magunk ügyében. Ez több mint, amit vállaltál korábban, és ez megnyugtatott.

Előre vetítetted azt, amit toporzékolva mostanság követelek. „*Eljöhetsz mindennek az ideje, csak ne legyünk türelmetlenek.*” – mondod. Ez biztonságot és bizonyosságot feltételez és követel, amit én magamhoz szorításodban véltem eddig kizárólag.

Nem vagyok egyedül. – Egyre kérlek: ezt a lehető legtöbbször hozd tudtomra így-úgy. „*Érzed Te azt. ... bár nem is ismersz.*” – Pedig dehogy nem. Csak amennyire magamat, ha magamon szűröm át felismerésed lényegét. Fontos, hogy ne hagyj magamra!

Nem kell megérdemeletlen felelősséget vállalnod irántam, de tudd, hogy én már megéreztem a léted felelősségét, mert nem tudok nem elszámolni, mert nem merek nem elszámolni magamnak és Neked magunkról. Ez néha nyomaszt, mert megrokkannok alatta, akkora teher. – Csak ne hagyj magamra! Feléd nyúlok teljes valómmal, Te csak éreztesd, hogy érzed.

Hiányodból építem fel léted kifordított bizonyosságát. – Láthatod, nem kis feladat áll előtted. Kérlek, ne hagyj magamra! Kérlek, ne hagyj magamra, hogy saját létem bizonyossága bizonyosság lehessen hiányod kifordított bizonyosságában. Szóval bozontos bizonyossággyökerek szervezetlen kesze-kuszaságában keresem a bennem létező létezésed megmagyarázhatatlanságát. – Látod, hogy milyen kusza utak nyílnak bennem? Semmi mást nem teszek, csupán egyszerűen Veled foglalkozom, Rád gondolok... Ez már-már kóros, minden esetre lázassá tesz. Hűvös kezed homlokomra téve azonban bekopogsz vastag falú koponyámon, és tudtomra hozod, hogy tulajdonképpen itt vagy... Kérlek, ne hagyj magamra!

Lassítok, hogy utolérjelek.



Lassú pakolózkodás, halk búcsú ettől a pár naptól, amely alatt egy genezisnyi teremtés fogant, múlt el, hagyott nyomot, szorított ki helyet az amorf semmiből valami létezőnek. Belső támaszról beszéltünk. – Kell. Szükség volt rá. Nem tudom, Te hogy élted meg végül is ezeket a hullámzó érzelmi telítettségű napokat. Magam többször omlottam össze, és álltam fel, tulajdonképpen anélkül, hogy – lényegét tekintve – bármi is történt volna. „Lényegét tekintve” valóban nem történt semmi, és pont ennek a hiánynak maradtak ürjei akkora vákuumokkal, amelyekre nem lehet nem reagálni, mert fizikai fájdalmat okozva húztak valamerre kifelé innen. Kimondhatatlan, kibeszélhetetlen, megfogalmazhatatlan erőkkkel. Fél térdre ereszkedetten kúsztam a valóság felismerhető, kevés biztonságot sejtető elemei felé.

Azon töprengék, hozzád indulásom érkezéssé növekszik-e, szavaim milyen fészket lennek Benned. Bizonyára így van, ahogy remélem. Mondod, sokat gondolsz rám. Úgy szeretném kilesni ezeket a bezárt pillanatokot, úgy szeretném hallani, hogyan szólsz hozzám, ha nem vagyok ott. Nekem okoz némi gondot ez. Én talán még sosem szólítottalak ebben a valóságban. Ha mégis, olyankor úgyis kihallgatni-sem-szabad módon szólítalak egyszerre magamban, aminek persze kihallhatósága elnémulásomba öltözik.

Aztán... – és itt eláll a szavam, mert részeg ágybaesés, éjszakai felriadás után, reggeli ébredés közben idézlek meg a csendben. Eddig szólt az aztán, illetve innen kezdődött, és hát ebben vergődöm, vergődünk. Rohanok haza. Talállak, remélem.

Mégiscsak óriási dolog ez kettőnk között. Rád bízom magam. Én akarom, Te megvalósítod. Persze hogy Te is akarsz, én is megvalósítanám. Nem jönnek könnyen össze a dolgaink, amikre azt mondtad, talán jelek. Biztos, hogy jelek. De minek a jelei?

A sors jó festő. Kirajzolja úgy is előbb-utóbb, amit látni (lét-ni) akartunk, s aztán ránézhetsz Te is: *Ilyen művet akartál-e?* Tudom, szinte egyetlen stabilnak nevezhető pontja sincs annak a tervnek, amelyet dédelgetünk, mintha közös gyermekünk fogantatásának tervét vetítenénk egy egyelőre nem létező vetítővel egy egyelőre nem létező vászonra a semmi filmszínházában. Mégis születésről beszélünk. Mi születünk itt meg, bár az elnyújtott fogantatásban mégis a pillanatot keressük. – Mert azon múlik. És ez több, mint amit megérthetnék, több, mint amihez hozzáférék, több, mint amit megérdelek. Hát ebben vergődöm, mert ez olyan módon megfoghatatlan számomra, amiről elbizakodott jelenlegi létemben nem is mertem reménykedni, bár – ahogy mondtam már Neked – mélységesen meggyötör, amikor velem törli fel a Jóisten azokat a sötét és bizonytalanul hosszú folyosókat, amiken lassan távolgyok feléd. Hát ez jutott, és tudom, hogy nem ok nélkül. Nagyon értékes vagy nekem. Talán úgy látszik, egyelőre főleg magam miatt. De ha Te már felismerted Magad bennem, tudod, hogy mára ez EGY lett. Te és én együtt állunk ebben a virtuális várakozásban, és érzem, ahogy szorítod a kezem, mert tudjuk, hogy itt (ott) és most csak mi vagyunk egymásnak.

Csetneki József 1966. április 7-én született Miskolcon. Képzőművész, grafikus, tanár. A miskolci Kossuth Gimnázium befejezése után tanulmányait Sárospatakon a Comenius Tanítóképző Főiskolán (1985-88), majd Egerben az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola rajz szakán (1989-91) folytatta. Közben Emődön tanítóként dolgozott (1988-94).



1990-ben Czinke Ferenc grafikusművész és Dobrik István művészettörténész kezdeményezésére csatlakozott az újrainduló Sárospataki Népfőiskolához, mint a nyári képzőművészeti szekció tanára, illetve titkára. A *Mécsvilág* c. népfőiskolai kiadvány szerkesztő-grafikusa. 1994 óta családjával Sárospatakon él, nős, három gyermeke van. 1994-98-ig A Művelődés Háza reklámgrafikusa és kiállítás-szervezője. 1999-2002-ig a Besztercsey Alapfokú Művészeti Magániskola Sárospataki Tagiskolájának igazgatója, 2002-2004-ig a Magániskola képzőművészeti szakágának művészeti igazgatója. 2000-ben művészbártaival együtt megalapította a Sárospataki Nyári Képzőművészeti Szabadiskolát, amelynek azóta is szervezője és vezetője (erről lásd: Vámosi Katalin: A Sárospataki Nyári Képzőművészeti Szabadiskola = Zempléni Múzsza 2003/2. szám). 2004-ben létrehozta az ART ÉRT Művészeti Alapítványt és az ART ÉRT Művészeti Iskolát. Megtervezte a Zempléni Múzsza logóját és első arculatát, 2001-2004 között lapunk grafikai szerkesztője volt. Számítógépes grafikával, festéssel, versénekléssel foglalkozik. 1994 óta kiállító művész (Budapest, Miskolc, Nyíregyháza, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Soest [Németország], Szentendre, Szigetszentmiklós, Tokaj stb), 2002-től a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete tagja. 2005-ben csatlakozott a Patak Csoporthoz, amely 1994-ben Szigetszentmiklóson alakult. A kezdetben öt fővel induló társaság ma tizenhárom alkotót számlál. Tagjai a csatlakozás sorrendjében: Somogyi György, Puha Ferenc, Aknay János, Gubis Mihály (1948-2006), Hann Ferenc (teoretikus), Kéri Mihály, Penyaska László, Nádasdy János, Wolfgang Nickel, feLugossy László, Csetneki József, Szemadám György és Novotny Tihamér (teoretikus). A Zempléni Múzsában közülük eddig a következő művészeket mutattuk be: feLugossy László (2002/2. szám), Aknay János (2003/1. szám), Puha Ferenc (2004/1. szám), Somogyi György (2006/2. szám), Gubis Mihály (2007/4. szám), Nádasdy János (2008/4. szám).



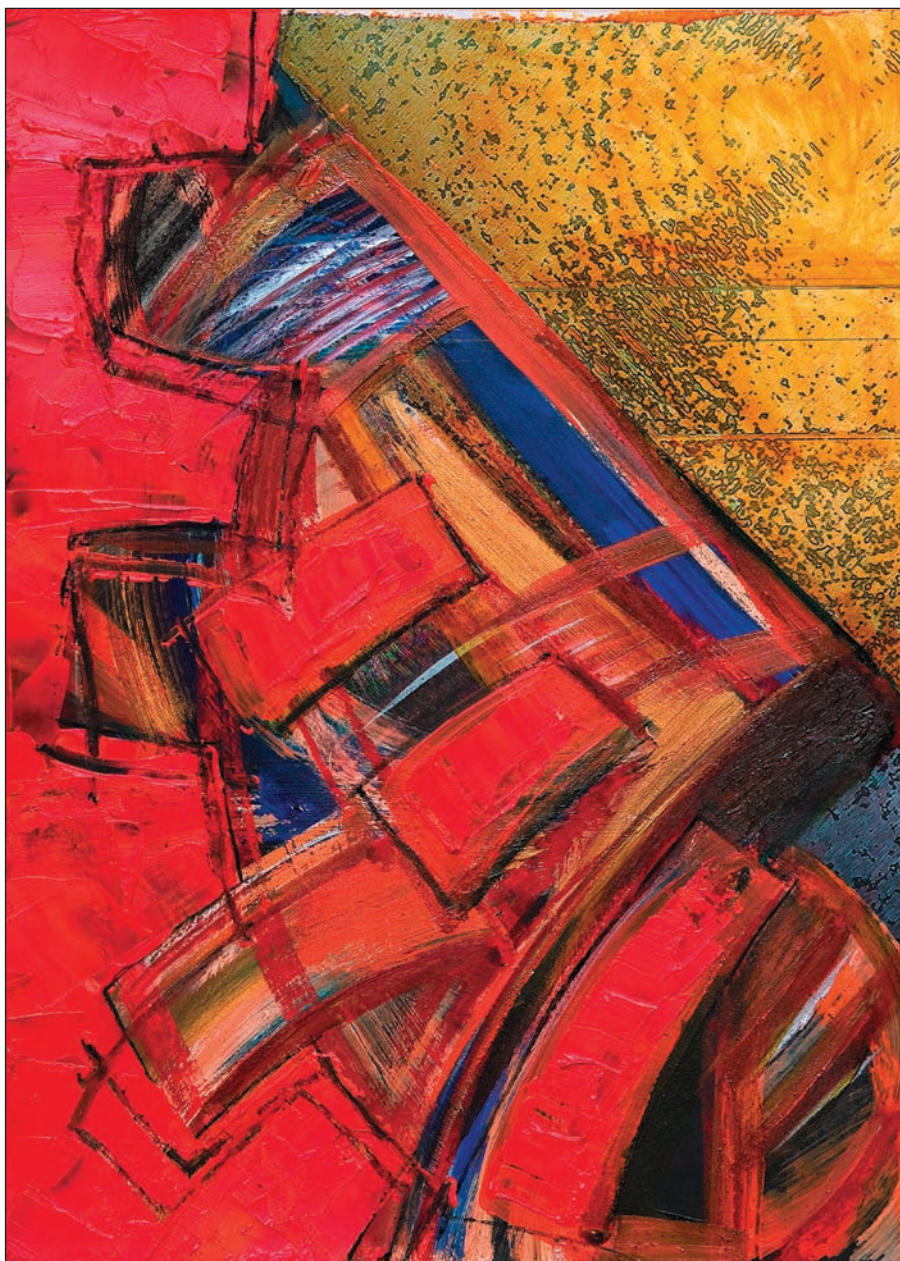
Kilenc évszak sorozat – 5.



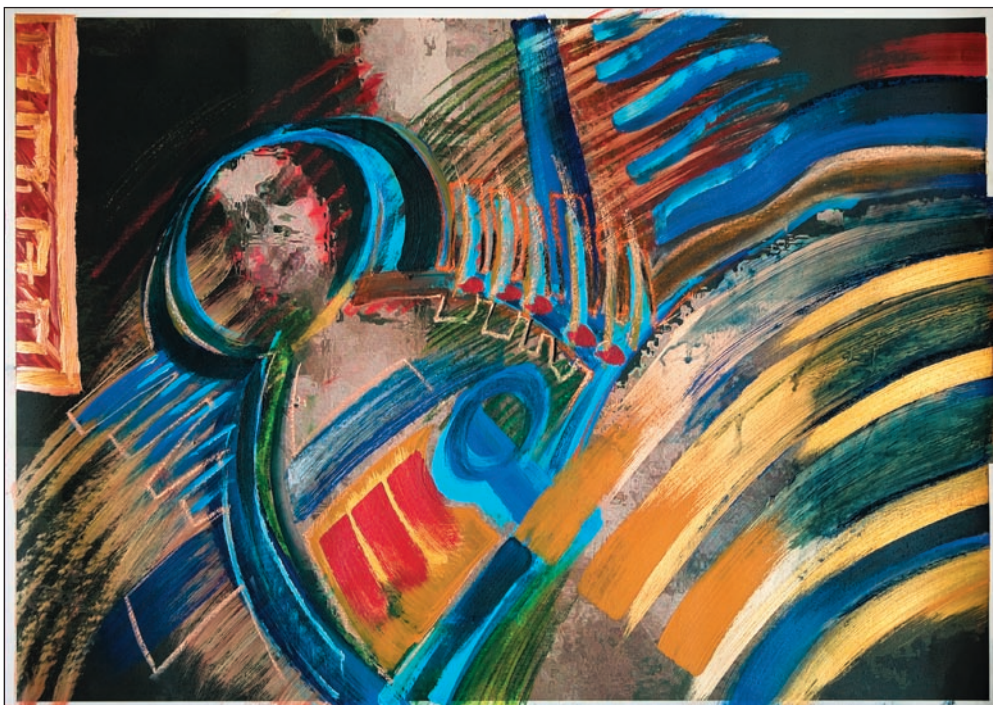
1848



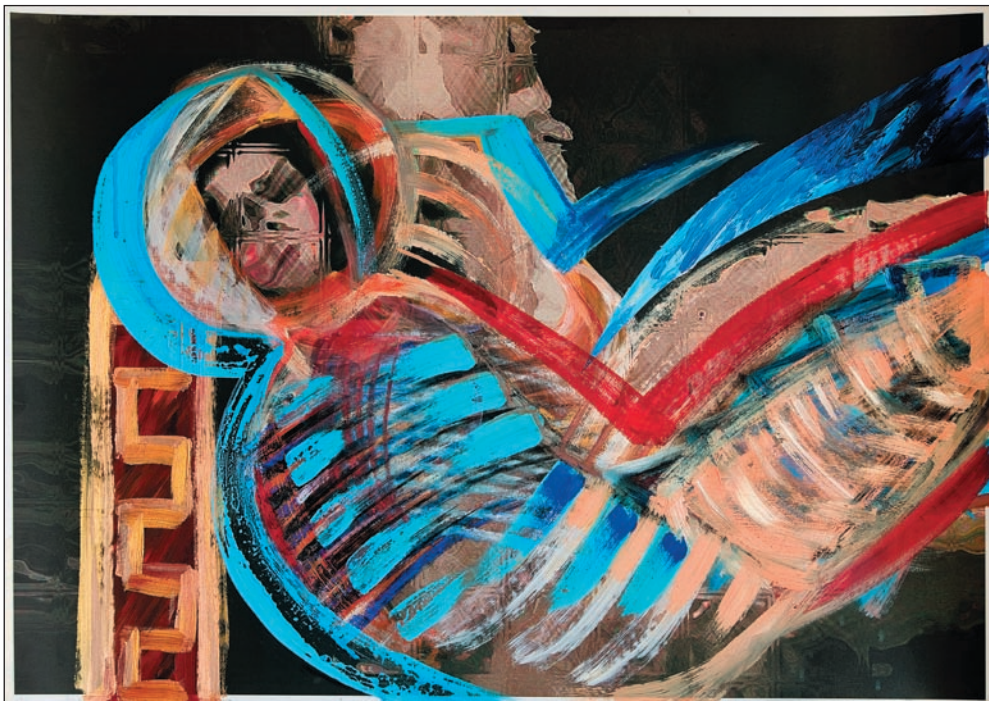
Nem múlik



Széteső látóhatár



Második ablak sorozat – Sára fürdeni ment



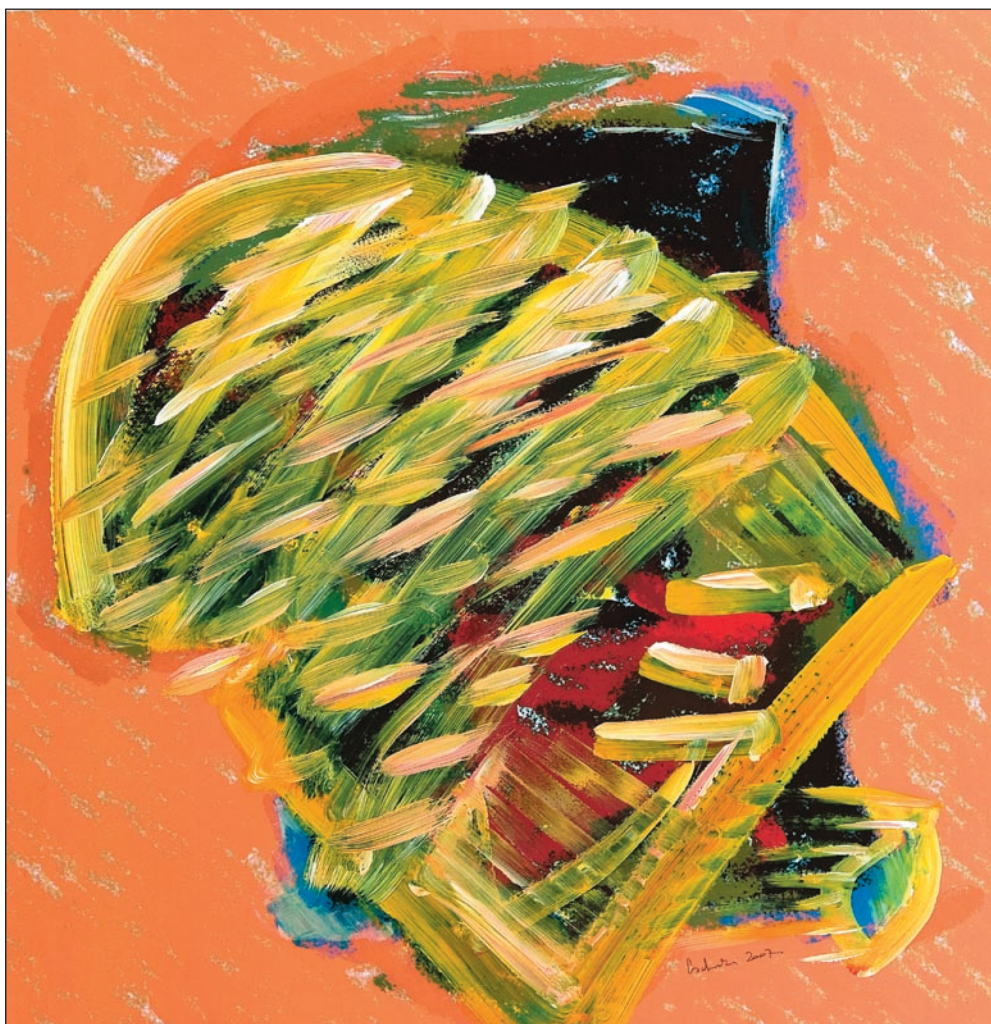
Második ablak sorozat – Sára elképzelve



Kilenc évszak sorozat – 2.



Kilenc évszak sorozat – 4.



Kilenc évszak sorozat – 1.